

Lietuvos Respublikos energetikos ministrui
Žygimantui Vaičiūnui

2026 m. kovo 5 d., Nr. 26-032VK

DĖL DIREKTYVOS 2024/1788 PAAUKSAVIMO PERKELIANT ŠIĄ Į NACIONALINĘ TEISĘ

Gerb. ministre,

Lietuvos verslo konfederacija (LVK) šiuo raštu siekia atkreipti Jūsų dėmesį į Energetikos ministerijos parengto Vandenilio įstatymo projektą, kuriuo siekiama į nacionalinę teisę įstatymo lygiu perkelti 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1788 dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2023/1791 ir panaikinama Direktyva 2009/73/EB (toliau – Direktyva) nuostatas.

LVK neramina, kad į Vandenilio įstatymo projektą yra įtrauktos nuostatos, kuriomis siūloma priimsimą įstatymą taikyti subjektams, kurie savo reikmėms pasigamina vandenilį ir jį suvartoja kaip cheminį komponentą savo gamybos procesuose.

I. Situacijos aprašymas

Direktyvos 1 str. 4 d. nurodoma, kad šia direktyva „nustatomos vandenilio transportavimo, tiekimo ir laikymo naudojant vandenilio sistemą bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su to sektoriaus organizavimu ir veikimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kuriuos suteikiami tinklų leidimai, taip pat leidimai tiekti bei laikyti vandenilį ir eksploatuoti tą sistemą.“

Nepaisant to, siekiant sukurti vandenilio, kaip energijos nešėjo, rinką, į ją siekiama įtraukti tas pramonės bendroves, kurios neturi tikslo išgauti vandenilį kaip energetinį resursą, bet vandenilį naudoja kaip tarpinę žaliavą tolimesnės produkcijos gamybos grandinėje. Šiuo tikslu, Energetikos ministerija, parengusi Vandenilio įstatymo projektą, nusprendė vandenilio gamybą įmonės reikmėms sureglamentuoti, nustatant rinkos dalyviams pareigą gauti licenciją gaminti vandenilį, teikti ataskaitas VERT ir t.t.

Tokia teisėkūrinė iniciatyva yra siūloma „paauksuoti“ Direktyvą ir sukurti perteklinę reguliavimo našlą Lietuvos verslui. ES teisės aktai nenumato nei pareigos sureglamentuoti tokią veiklą, nei nustato reikalavimus vandenilio gamintojams, gaminantiems vandenilį kaip tarpinį produktą savo reikmėms. LVK nariai AB „ORLEN Lietuva“ ir AB „Achema“ dešimtmečius savo reikmėms pasigamina vandenilį, kuris yra būtinas šių įmonių gamybos procesuose, ir tokia veikla niekada nereikalavo papildomo licencijavimo. Jeigu bus priimtas siūlomas reguliavimas, šios įmonės patirs neproporcingą reguliavimo tikslui prisitaikymo prie reguliavimo našlą ir išaugsiančią reguliavimo našlą kasdienėje savo veikloje.

Verslo bendruomenė nerimauja dėl tendencijos nustatyti didesnę reguliavimą, nei nustatoma ES teisės aktuose, kurių nuostatas siekiama perkelti į nacionalinę teisę. Ekspertai visoje Europos Sąjungoje kritikuoja šį reiškinių, vadinamą „paauksavimu“, ir laiko tai vienu iš faktorių,

lemiančių prekybos ribojimų tarp valstybių narių augimą, Bendrosios rinkos eroziją ir ES verslo konkurencingumo mažėjimą. Šią tendenciją iškėlėme ir kovo 3 d. įvykusiame Vyriausybės Perteklinių reikalavimų verslui šalinimo komisijos posėdyje.

Pažymėtina, kad suinteresuoti LVK nariai viešųjų konsultacijų metu išreiškė lūkestį, kad naujasis Vandenilio įstatymas nebūtų taikomas vandenilio gamintojams, naudojantiems vandenilį savo reikmėms. Vis dėlto, Energetikos ministerijos parengtoje lydimosioje medžiagoje nėra pateikti argumentai, kodėl siūloma reguliuoti veiklą, kuri išeina už energetikos veiklos apibrėžimo ir kuri nėra reguliuojama Direktyvos.

II. LVK siūlymas Vandenilio įstatymo projektui tobulinti

Pastebėtina, kad lydinčiame Energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projekte yra teikiamas logiškas siūlymas pildyti energetikos veiklos apibrėžimą, numatant, kad energetikos veiklos sąvokos apibrėžimas apimtų ir vandenilio kaip energijos nešiklio gamybos, saugojimo, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veiklą. Šis apibrėžimas atitinka Direktyvos tekstą.

Atitinkamai, kadangi vandenilio gamyba savo reikmėms neapima energetikos veiklos, ši neturėtų būti reguliuojama priimsimu nauju Vandenilio įstatymu.

Todėl siūlome laikytis šio apibrėžimo ir tikslinti Vandenilio įstatymo projekto tekstą, numatant, kad gaminant ir vartojant vandenilį savo reikmėms kitų produktų gamyboje, o ne kaip energijos nešiklį (t.y. neužsiimant su vandeniliu susijusia energetikos veikla), Vandenilio įstatymo nuostatos nėra taikomos. Jeigu tai nebus padaryta, reguliavimas neproporcingai bus išplėstas subjektams, kurie neturi tikslo gaminti ir tiekti vandenilio rinkai.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el. p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.